
Pusztai cserebogár

Anoxia pilosa (FABRICIUS, 1792)

Védelmi kategória: Nem szerepel a Természetvédelmi Világszövetség (IUCN) által felállított, a veszélyeztetett fajokat tartalmazó listán. Magyarországon *nem védett*.

A faj életvitele: Testhossza 21–24 mm, alapszíne feketésbarna, de a felszínét borító rövid, de sűrű szürkésfehér szőrzet miatt világosabbnak tűnik. Hasi oldalán, a lábak között a szőrzet sokkal hosszabb és sűrűbb, szinte bundát képez. Hasonló fajok hiányában a könnyen felismerhető cserebogarak közé tartozik.

Homokterületeink jellegzetes bogara, amelyik Budapest keleti oldalán is gyakran számít (© Németh Tamás)

Hazánkban a sík vidék laza, homokos talajú helyeinek nem túl ritka lakója. A kifejlett bogarak június közepétől július közepéig láthatók, a legintenzívebb mozgás többnyire június végén tapasztalható. Hazai megfigyelések szerint a rajzás kora délután kezdődik, és nagyjából szürkületig-sötétedésig tart. A nőtények a talajon vagy a talaj közelében füveken, gyomokon, különféle kultúrnövényeken élénken mozogva várják a párjukat. A hímek a talaj felett alacsonyan, zegzugosan és igen függőlegesen röpködnek. A párzás a talajfelszínen vagy a növényeken zajlik. A peterakás július első fele és augusztus vége között történik. A petéket a nőtények általában 15–20 cm-es talajmélységbe rakják le, melyekből a lárvák 2–3 hét embrionális fejlődés után kelnek ki. A fejlődési ciklus hazánkban egyes adatok szerint két-, más megfigyelések alapján viszont hároméves. A pusztai cserebogarat a növényvédelmi szakkönyvek a kártevők közé sorolják, de kártétele nem jelentős, már csak viszonylagos ritkasága miatt sem. Míg a kifejlett bogarak az erdeifenyő tűleveleinek és a lombos fák leveleinek fogyasztói, a pajorok elsősorban a fűfélék gyökerein rágnak. Szántóföldeken, kertészetekben, gyümölcsösökben alkalmi kártevő lehet.

Elterjedés és állománynagyság: Közép-, Kelet- és Dél-Európán át a Kaukázusig, illetve Oroszország déli részéig tart elterjedési területe. Jellemző élőhelye a sztyepp- és az erdőssztyeppzóna laza, homokos területei, ahol helyenként nem ritka. Magyarországon elsősorban Pest, Fejér, Bács-Kiskun és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyék homokvidékeiről ismert előfordulása. Legtöbb előfordulási helye a Duna–Tisza közén és a Tiszántúlról található, de Budapest keleti peremterületein, Pestszentlőrincen és a Rákosokon sem ritka.

Veszélyeztető tényezők: Nem veszélyeztetett. Elméletileg a beerdősülés vagy a homokterületek beszántása jelenthet elhanyagolható veszélyforrást. A gyepek használatának visszaszorulásával élőhelyének kiterjedése jelentősen csökkent. A művelés felhagyása egyrészt természetes szukcessziót (becserjésedést, beerdősülést) eredményez, másrészt teret enged az özönfajok terjedésének.

A megőrzés érdekében szükséges és ajánlott tevékenységek: A sztyeppi fajok megőrzéséhez szükséges a területek legeltetése, ugyanakkor kaszátatlan sávok és legeltetéstől elzárt kíméleti területek kijelölésére is szükség van, amelyek biztosítják szaporodási és búvóhelyeiket. Ezeket a foltokat éves rotációban kell változtatni. Élőhelyét fátlan állapotban kell tartani, mert a lombos fák és cserjék lerontják, illetve megszüntetik azokat. Minden gyepterületet meg kell őrizni, még a kisebbeket is, a szomszédos szántók gyeppé alakítása hozzájárulhat a foltok bővítéséhez. A gyepek diverzitását az alacsony intenzitású legeltetés biztosítja (0,3–0,5 állategység/ha). Fontos, hogy a legeltetés ne legyen túlzott. A féreghajtó szereket (pl. ivermectin) a legelőre történő kihajtás előtt legalább hat héttel korábban kell alkalmazni, mert ellenkező esetben az állatok folyamatosan ürítik annak hatóanyagát, amely gátolja a rovarok fejlődését. A homokos talajú élőhelyek kezelésénél kerülni kell a mélyszántást és a talaj szerkezetét tartósan megbontó talajmunkákat, mivel a lárvák akár 50–80 cm-es mélységben is élhetnek, és a mechanikai beavatkozások közvetlenül pusztíthatják a fejlődő pajorok állományát. A szomszédos szántóföldeken, gyümölcsösökben és kertészetekben, ahol alkalmi kártevőként számolnak a fajjal, a rovarölő szerek talajba juttatása lehetőség szerint mellőzendő a gyeppel határos területsávban, legalább 10–15 méteres védőzónában.

Ajánlott irodalom: ÁDÁM & HEGYESSY 1998, JERMY & BALÁZS 1990, MERKL 2003, MERKL & VÍG 2009

SZÉL GYŐZŐ & BÉRCES SÁNDOR